

Boekverslag Andorra (Max Frisch)

Karliën Coene

© havovwo.nl (april 2002)

Verwerking Max Frisch-ANDORRA

Inhoud van het verhaal:

Het stuk speelt zich af in het kleine, “sneeuw witte” staatje Andorra, in een niet expliciet vermelde tijd. Uit de rest van het verhaal zal blijken dat niet werkelijk Andorra bedoeld wordt, maar dat het door Max Frisch beschreven staatje een model is waar ook andere landen in passen.

De toehoorder/lezer maakt kennis met de hoofdpersoon van het verhaal: Andri, de pleegzoon van de Andorraanse leraar Can. Deze leraar zegt dat hij de Joodse Andri als kind uit het land van de “zwarten” (de fascistische) heeft gered van vervolging. In werkelijkheid is Andri helemaal geen Jood; hij is de buitenechtelijke zoon van leraar Can en een Senora uit het land van de zwarten. Niemand in Andorra heeft daar weet van, behalve dan de leraar, en daarom wordt Andri door de inwoners van Andorra als typische Jood gezien en ook behandeld naar deze vooroordelen. Doordat Andri steeds maar weer met dezelfde vooroordelen geconfronteerd wordt, gaat hij zich ook echt daarnaar gedragen. Als zijn “pleegvader” hem verbiedt te trouwen met zijn “pleegzus” Barblin, wordt voor Andri zijn “anderszijn” pas echt bevestigd. Als zijn echte moeder de leraar komt opzoeken, krijgt Andri de waarheid te horen: hij is helemaal geen Jood! Toch wil hij zijn gedwongen identiteit niet opgeven en blijft hij zichzelf Jood noemen. Als de Senora op haar terugreis sterft nadat er een steen tegen haar hoofd is geworpen, hebben de “zwarten” een reden om Andorra binnen te vallen. De inwoners van Andorra schuiven dan Andri de moord in de schoenen, hoewel ze zelf allemaal heel goed weten dat Andri het niet gedaan heeft.

In een spectaculaire “Jodenshow” wordt Andri door de “zwarten” als Jood geïdentificeerd en uiteindelijk wordt hij aan de Jodenpaal gebonden en vermoord. De leraar zegt steeds maar weer dat Andri zijn eigen zoon is, maar niemand gelooft hem. Zelfs de priester kan (en wil) hem niet helpen Andri te redden. Uiteindelijk hangt leraar Can zichzelf op in zijn klaslokaal. Zijn dochter Barblin kan de gebeurtenissen ook niet bevatten en wordt krankzinnig. De bewoners van Andorra ontkennen dat de schuld bij hen ligt en houden vol dat ze niet hebben geweten dat Andri geen Jood was.

Vorm en structuur van het verhaal:

Het verhaal is bedoeld als het script voor een toneelstuk. Het is opgebouwd uit verschillende “Bilder”. Tussen deze “Bilder” komt telkens een getuigenis van iemand uit het verhaal, waardoor de toehoorder/lezer eigenlijk al van tevoren weet hoe het gaat aflopen. Max Frisch heeft deze “flash-forwards” met een duidelijke bedoeling toegevoegd: door deze extra voorkennis beseft de toehoorder/lezer hoe absurd de vooroordelen ten opzichte van Andri eigenlijk wel niet zijn..

De symbolen in het boek:

In het boek zijn veel symbolen te vinden die staan voor bepaalde denkwijzen en landen.

Allereerst de tegenstelling tussen het “witte” Andorra en de “zwarten”. Wit staat voor onschuld, wat in het geval van dit fictieve Andorra dus ironisch bedoeld is door de schrijver. Zwart staat voor het fascisme.

Het staatje Andorra en haar inwoners staan voor landen die vooroordelen koesteren tegen andere volkeren, terwijl ze tegelijkertijd hun eigen volk het allerbeste vinden. In het verhaal hanteert Andorra het heterostereotiep dat Joden laffe geldwolven zijn. Het autostereotiep is dat de Andorraanse bevolking zelf ontzettend goed en slim en tolerant en heldhaftig is.

Het Andorra uit het boek zou dus als symbool gezien kunnen worden voor alle landen die in de tweede wereldoorlog de Joden hebben vervolgd op basis van absurde vooroordelen. Ook zou de priester in het verhaal een symbool voor de katholieke kerk kunnen zijn die het in de tweede wereldoorlog niet voor de Joden heeft opgenomen.

Boekverslag Andorra (Max Frisch)

Karliene Coene

© havovwo.nl (april 2002)

Over de schrijver

Max Frisch wordt op 15 Mei 1911 in Zürich geboren als zoon van een architect. Hij gaat Germanistiek studeren in Zürich, maar moet in 1933 uit geldnood na de dood van zijn vader ophouden. Hij voorziet daarna in zijn levensonderhoud door het schrijven van reisverslagen.

In 1936 gaat Frisch architectuur te studeren. In 1942 kan hij aan de slag als zelfstandig architect. Toch kon hij het schrijven niet loslaten. Jarenlang oefende hij daarom twee beroepen uit. Toen hij in 1954 wereldwijd succes bereikte met zijn roman "Stiller", besloot hij de architectuur op te geven en zich volledig aan zijn schrijverschap te wijden.

Deze beslissing blijkt zeer verstandig te zijn geweest: Frisch wint met zijn werken allerlei prijzen en eredoctoraten en wordt de meestgelezen Duitse auteur. Zijn werken worden ook verplichte lectuur in verschillende scholen.

Karakteristiek voor Frisch prozawerken is de dagboekstijl. Een steeds terugkerend thema is zijn kritiek op het fascisme van de kapitalistische en industriële samenleving. Frisch beschrijft de gemeenschap als een nog steeds vruchtbare voedingsbodem voor het gedachtegoed dat de verschrikkelijke gebeurtenissen van de tweede wereldoorlog ten gevolge had. In 1961 wordt zijn parabel "Andorra" die over de absurditeit van antisemitisme gaat voor het eerst opgevoerd in het Zürichsche theater.

Een ander belangrijk thema in het werk van Frisch is het zoeken naar de eigen identiteit en persoonlijkheid. De personages uit zijn werken kampen vaak met identiteitsverlies nadat ze persoonlijk gefaald hebben.

Ook Frisch zelf ondervond steeds weer persoonlijke crisissituaties. Hij leidde een rusteloos bestaan en wisselde vaak van woonplaats en daardoor ook van relatie. Hij heeft bijvoorbeeld in Zürich, Berlijn, Rome en New-York gewoond.

Ook op latere leeftijd blijft Frisch zich kritisch uiten over de samenleving. Ook wordt zijn boek "Homo Faber" verfilmd. Op 4 April 1991 sterft hij in Zürich.